

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

259

Wyzwania współczesnej polityki turystycznej Problemy polityki turystycznej

Redaktor naukowy

Andrzej Rapacz

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Wiesław Alejziak, Małgorzata Bednarczyk, Stefan Bosiacki, Ewa Dziedzic,
Irena Jędrzejczyk, Magdalena Kachniewska, Włodzimierz Kurek,
Barbara Marciszewska, Beata Mayer, Agnieszka Niezgoda,
Aleksander Panasiuk, Józef Sala, Jan Sikora, Teresa Żabińska,
Aleksander Szwichtenberg, Hanna Zawistowska

Redakcja wydawnicza: Agnieszka Flasińska

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Barbara Łopusiewicz, Joanna Świrska-Korlub

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-222-2

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp.....	9
------------	---

Część 1. Możliwości i kierunki rozwoju turystyki społecznej w Polsce

---

Rajmund Tomik, Andrzej Hadzik, Jarosław Cholewa: Turystyka aktywna w materiałach promocyjnych województw w Polsce.....	15
Katarzyna Górnik, Lila Pławińska, Kamila Gryglewicz: Możliwości i uwarunkowania uprawiania turystyki rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym..	24
Andrzej Tucki, Ewa Skowronek: Analiza popytu na turystykę społeczną w Polsce na przykładzie projektu Europe Senior Tourism realizowanego w lubelskim biurze podróży.....	35
Jadwiga Berbeka: Udział w ruchu turystycznym a spójność społeczna w Polsce – wybrane zagadnienia	43
Sylwia Graja-Zwolińska, Aleksandra Spychała: Aktywność turystyczna wielkopolskich seniorów	54
Adrian Przemysław Lubowiecki-Vikuk: Aktywność turystyczna singli 50+ w świetle cywilizacyjnych megatrendów	64
Maja Jedlińska: Wybrane aspekty turystyki osób niepełnosprawnych w powiecie jeleniogórskim.....	75
Magdalena Sidorczuk, Monika Krzeczyńska, Michalina Ścibisz: Rozwój geoturystyki w Polsce oraz możliwości jej adaptacji do turystyki społecznej.....	85
Elżbieta Grzelak-Kostulska, Beata Hołowiecka: Turystyka osób starszych w Polsce – uwarunkowania społeczno-demograficzne.....	95
Hanna Zawistowska: Możliwości i kierunki rozwoju turystyki społecznej w Polsce	109
Piotr Gryszel: Wybrane aspekty rozwoju turystyki społecznej w Republice Czeskiej.....	123
Piotr Zawadzki: Przygotowanie gospodarstw agroturystycznych do obsługi osób niepełnosprawnych na przykładzie wybranych obiektów w powiecie jeleniogórskim	133
Daria Elżbieta Jaremen: Turystyka społeczna – studium przypadku Wielkiej Brytanii	142
Marlena Prochorowicz: Turystyka społeczna jako forma aktywności osób niepełnosprawnych	157
Andrzej Stasiak, Bogdan Włodarczyk: Turystyka społeczna – istota, determinanty, możliwości i kierunki rozwoju.....	167

Piotr Gryszel, Daria Jaremen, Andrzej Rapacz: Turystyka społeczna – aktywność turystyczna wybranych grup docelowych w świetle badań ankietowych.....	178
---	-----

Część 2. Obszar niepewności w turystyce a polityka turystyczna

---

Elżbieta Szymańska: Polityka turystyczna a innowacyjność przedsiębiorstw turystycznych.....	193
Magdalena Kachniewska: Współpraca hoteli z władzami lokalnymi jako czynnik redukcji ryzyka specyficznego.....	203
Ewa Dziejic: Pozycja konkurencyjna Polski na rynku turystycznym w obliczu sytuacji kryzysowych.....	213
Małgorzata Januszewska, Elżbieta Nawrocka: Funkcjonowanie przedsiębiorstw turystycznych w warunkach niepewności i ryzyka.....	224
Joanna Śniadek, Alina Zajadacz: Ocena realizacji strategii rozwoju turystyki w regionie leszczyńskim.....	237
Halina Kiryluk: Zrównoważony rozwój turystyki wyzwaniem współczesnej polityki turystycznej.....	247
Agnieszka Niezgoda: Uwarunkowania wdrażania koncepcji rozwoju zrównoważonego na obszarach recepcji turystycznej.....	264
Adam Edward Szczepanowski: Czynniki rozwoju turystyki w regionie Polski Wschodniej.....	274
Aleksander Panasiuk: Polityka turystyczna w oddziaływaniu na branżę turystyczną.....	285
Paweł Stelmach: Redukcja niepewności w polityce turystycznej.....	296
Tomasz Studzieniecki: Polityka turystyczna państwa w aspekcie priorytetów strategicznych Unii Europejskiej.....	307
Barbara Marciszewska: Obszary niepewności, polityka turystyczna i zrównoważony rozwój turystyki.....	316
Bogusław Stankiewicz, Mateusz Korkuć: Czynniki niepewności w turystyce i ich wpływ na wyniki ekonomiczne przedsiębiorstwa uzdrowskiego Skarbu Państwa.....	326

Summaries

Rajmund Tomik, Andrzej Hadzik, Jarosław Cholewa: Active sport tourism in Polish voivodeships' promotion materials.....	23
Katarzyna Górnik, Lila Pławińska, Kamila Gryglewicz: Possibilities and conditions of tourism in families with a disabled child.....	34

Andrzej Tucki, Ewa Skowronek: Analysis of social tourism market in Poland on the example of Europe Senior Tourism programme carried out in Lublin travel agency	42
Jadwiga Berbeka: Tourism participation and social cohesion in Poland – selected aspects	53
Sylvia Graja-Zwolińska, Aleksandra Spychała: Tourism activity of older people from Wielkopolska region.....	63
Adrian Przemysław Lubowiecki-Vikuk: Tourist activity of singles 50+ on the basis of civilizational megatrends.....	74
Maja Jedlińska: Selected aspects of the tourism of the disabled in Jelenia Góra district	84
Magdalena Sidorczuk, Monika Krzeczyńska, Michalina Ścibisz: Geotourism development in Poland and possibilities for its adaptation to social tourism.....	94
Elżbieta Grzelak-Kostulska, Beata Hołowiecka: Senior tourism in Poland – socio-demographic conditions.....	108
Hanna Zawistowska: Possibilities and directions of development of social tourism in Poland.....	122
Piotr Gryszel: Selected aspects of social tourism development in the Czech Republic.....	132
Piotr Zawadzki: Preparing agritourism farms for the disabled tourists based on the example of selected objects in Jelenia Góra district.....	141
Daria Elżbieta Jaremen: Social tourism – case study of Great Britain.....	156
Marlena Prochorowicz: Social tourism as the form of activity of disabled persons	166
Andrzej Stasiak, Bogdan Włodarczyk: Social tourism – its essence, determining factors, perspectives and directions in development.....	177
Piotr Gryszel, Daria Jaremen, Andrzej Rapacz: Social tourism – tourist activity of selected target groups reflected in surveys.....	189
Elżbieta Szymańska: Tourism policy and innovativeness of tourism enterprises.....	202
Magdalena Kachniewska: Cooperation of hotels with local authorities as the determinant of unsystemic risk reduction.....	212
Ewa Dziejcz: Competitive position of Poland in tourism market against challenges of crisis situations	223
Małgorzata Januszewska, Elżbieta Nawrocka: Tourism enterprises’ functioning in the conditions of risk and uncertainty	236
Joanna Śniadek, Alina Zajadacz: Assessment of the implementation of tourism development strategy in Leszno Region.....	246
Halina Kiryluk: Sustainable tourism development as a challenge for the modern tourism policy.....	263

Agnieszka Niezgoda: Determinants of implementing sustainable development in tourism destination	273
Adam Edward Szczepanowski: Factors of development of tourism in the region of Eastern Poland.....	284
Aleksander Panasiuk: The influence of tourism policy on tourist sector activity	295
Paweł Stelmach: Uncertainty reduction in tourism policy	306
Tomasz Studzieniecki: State tourism policy in the context of the strategic priorities of the European Union	315
Barbara Marciszewska: Uncertainty areas, tourism policy and sustainable tourism development	325
Bogusław Stankiewicz, Mateusz Korkuć: Factors of uncertainty in tourism and their impact on the economic performance in public sector spa companies	334

Tomasz Studzeniecki

Akademia Morska w Gdyni

POLITYKA TURYSTYCZNA PAŃSTWA W ASPEKcie PRIORYTETÓW STRATEGICZNYCH UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie: Strategiczne dokumenty Unii Europejskiej, w tym Traktat lizboński, w istotny sposób determinują politykę turystyczną państw członkowskich. Turystyka staje się jedną z dziedzin wspieraną, koordynowaną lub uzupełnianą przez ośrodki decyzyjne Unii Europejskiej. W myśl Traktatu lizbońskiego działania Unii koncentrują się na zachęcaniu do tworzenia korzystnego środowiska dla rozwoju przedsiębiorstw w sektorze turystyki oraz do wspierania współpracy między państwami członkowskimi, w szczególności przez wymianę dobrych praktyk. Wykaz konkretnych inicjatyw w zakresie turystyki zawiera dokument *Europa – najpopularniejszy kierunek turystyczny na świecie – nowe ramy polityczne dla europejskiego sektora turystycznego*.

Słowa kluczowe: polityka, turystyka, Europa, państwo, destynacja.

1. Wstęp

Celami niniejszego artykułu są omówienie kluczowych uwarunkowań polityki turystycznej w kontekście integracji europejskiej oraz analiza priorytetów strategicznych Unii Europejskiej pod kątem rozwoju turystyki w państwach członkowskich.

Traktat lizboński oraz strategiczne dokumenty Unii Europejskiej wyznaczają nowe priorytety dla Europy XXI w., która musi zmierzyć się z problemami związanymi z takimi kwestiami, jak globalizacja gospodarki, rozwój demograficzny, zmiany klimatu, dostawy energii czy też zagrożenia dla bezpieczeństwa. Uważa się¹, że „państwa członkowskie nie są w stanie samodzielnie sprostać wszystkim tym nowym wyzwaniom. Jedynym lekarstwem na tego rodzaju problemy i niepewność obywateli co do przyszłości może być podjęcie wspólnych wysiłków w skali europejskiej”.

Kierunki polityki turystycznej wyznacza „Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” Najważniejszym dro-

---

¹ http://europa.eu/lisbon_treaty/take/index_pl.htm.

gowskazem staje się dokument *Europa – najpopularniejszy kierunek turystyczny na świecie – nowe ramy polityczne dla europejskiego sektora turystycznego*. W interesie państw członkowskich leżą wdrożenie tego dokumentu oraz koordynacja narodowej polityki turystycznej z polityką Unii Europejskiej.

2. Istota i ewolucja polityki turystycznej państwa

Problematyka polityki turystycznej stanowi przedmiot zainteresowania kilku dyscyplin naukowych, spośród których na szczególną uwagę zasługują nauki ekonomiczne i nauki polityczne. Sam termin „polityka” i wyrazy pochodne wiążą się pod względem etymologicznym z podstawowym pojęciem polityczno-prawnym, jakim było państwo-miasto *polis*². Inny mniej wiarygodny źródłosłów terminu „polityka” wywodzi się od greckiego słowa *politea* oznaczającego republikę³. Istnieje również związek między słowem *polityka* a greckimi przymiotnikami *politikon*, *politikos*, *politike* interpretowanymi jako społeczny, publiczny, państwowy, powszechny, obywatelski, codzienny, zwyczajny, towarzyski, uprzejmy⁴.

Można wyróżnić trzy koncepcje interpretacyjne polityki⁵:

- 1) etatystyczne – koncentrujące się na relacjach między państwem a innymi podmiotami,
- 2) kratologiczne – koncentrujące się na objęciu i utrzymaniu władzy,
- 3) systemowe – łączące politykę z funkcjonowaniem zbiorów i podzbiorów społecznych.

Uogólniając, można powiedzieć, że polityka to „zespół działań podjętych przez ośrodek decyzyjny zmierzających do osiągnięcia zamierzonych celów za pomocą odpowiednio dobranych środków”⁶.

Współczesny system ekonomiczny zaczyna przeobrażać się w „gospodarkę globalną”⁷. Procesy umiędzynarodowienia przyczyniają się nie tylko do pogłębienia i przyspieszenia rozwoju współzależności między gospodarkami, lecz także do skomplikowania warunków ich funkcjonowania⁸. Nie oznacza to, że dotychczasowe podejścia teoretyczne stały się wadliwe. Uważa się jednak, że obecnie „ich stosowanie wymaga korekty w zakresie identyfikacji warunków instytucjonalnych, decydują-

---

² M. Chmaj, M. Żmigrodzki, *Wprowadzenie do teorii polityki*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 1998, s. 11.

³ Tamże, s. 12.

⁴ M. Chmaj, W. Sokół (red.), *Mala encyklopedia wiedzy politycznej*, Wydawnictwo A. Marszałek, Toruń 1998, s. 218.

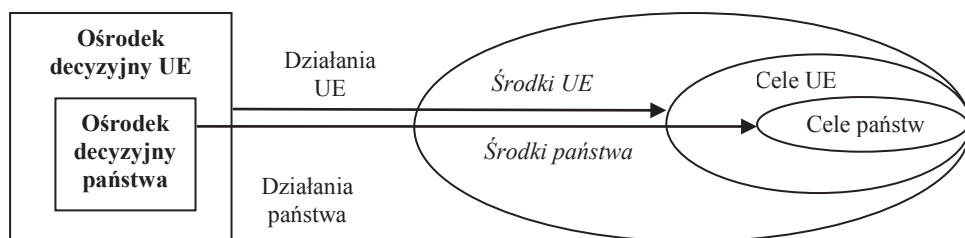
⁵ B. Krauz-Morez, W. Szostak, *Teoria polityki, Podstawy metodologiczne politologii empirycznej*, Wydawnictwo UJ, Kraków 1993, s. 13.

⁶ M. Chmaj, W. Sokół (red.), wyd. cyt., s. 218.

⁷ P. Kotler, S. Jatusripitak, S. Maesincee, *Marketing narodów. Strategiczne podejście do budowania bogactwa narodowego*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1999, s. 29.

⁸ M. Klamut (red.), *Polityka ekonomiczna. Współczesne wyzwania*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 19.

Rys. 1. Model polityki państwa – członka Unii Europejskiej

Źródło: opracowanie własne.

cych o pozytywnych skutkach ich przyjęcia”⁹. Wejście państwa do struktur Unii Europejskiej tworzy nowy model polityki państwa zakładający dwa ośrodki decyzyjne.

W ścisłej współzależności pozostają polityka turystyczna państwa i polityka turystyczna Unii Europejskiej.

Pomimo wielu prób nie sformułowano dotychczas definicji polityki turystycznej w sposób jednoznaczny i niebudzący krytyki. Składają się na to następujące przyczyny¹⁰:

- 1) ze względu na zróżnicowane postrzeganie roli państwa samo pojęcie polityki budzi kontrowersje,
- 2) zdefiniowanie polityki turystycznej utrudnia interdyscyplinary charakter zjawiska,
- 3) wpływ na definicję polityki ma doktryna,
- 4) znaczenie funkcji turystyki w miarę rozwoju zjawiska wyraźnie się zmienia,
- 5) pojawiły się nowe motywy podróży, a po stronie podaży nowe technologie i rozwiązania organizacyjne.

Pomimo tych wątpliwości wciąż można twierdzić, że ogólnym celem narodowej polityki turystycznej pozostaje „dążenie do maksymalizacji korzyści z rozwoju turystyki i minimalizowanie kosztów z nim związanych”¹¹. Przyjęcie takiego podejścia w Unii Europejskiej wymaga uwzględnienia priorytetów polityki społecznej. Kształtowanie takiej polityki w odniesieniu do turystyki polega na ścieraniu się różnych wpływów i koncepcji. Realizowana polityka jest pochodną otoczenia politycznego, dominujących w nim wartości i poglądów oraz podziału władzy, bazy instytucjonalnej i organizacji procesów decyzyjnych¹².

Dokładniejsze zrozumienie polityki turystycznej państwa funkcjonującego w strukturze Unii Europejskiej wymaga poznania podziału kompetencji w Unii Europejskiej.

⁹ Tamże, s. 20.

¹⁰ S. Wodejko, *Polityka turystyczna a grupy interesu*, [w:] S. Wodejko (red.), *Gospodarka turystyczna a grupy interesu*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2006, s. 16.

¹¹ W.W. Gaworecki, *Turystyka*, PWE, Warszawa 1997, s. 108.

¹² L. Pender, R. Sharpley, *Zarządzanie turystyką*, PWE, Warszawa 2008, s. 268.

3. Kompetencje Unii Europejskiej

Podział kompetencji między Unią Europejską a państwami członkowskimi precyzyjnie wyznacza Traktat lizboński. Po raz pierwszy wprowadzono wyraźne rozróżnienie na trzy podstawowe typy kompetencji¹³:

- kompetencje wyłączne (zastrzeżone dla Unii Europejskiej),
- kompetencje dzielone (dzielone między Unią a państwami członkowskimi),
- kompetencje wspierające (wspierające, koordynujące uzupełniające działania państw członkowskich).

Tabela 1. Rodzaje kompetencji Unii Europejskiej

Kompetencje wyłączne	Kompetencje dzielone	Kompetencje wspierające
1) unia celna 2) ustanawianie reguł konkurencji niezbędnych do funkcjonowania rynku wewnętrznego 3) polityka pieniężna w odniesieniu do państw członkowskich, których walutą jest euro 4) zachowanie morskich zasobów biologicznych w ramach wspólnej polityki rybołówstwa 5) wspólna polityka handlowa	1) rynek wewnętrzny 2) polityka społeczna w odniesieniu do aspektów określonych w niniejszym Traktacie 3) spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna 4) rolnictwo i rybołówstwo, z wyłączeniem zachowania morskich zasobów biologicznych 4) środowisko 5) ochrona konsumentów 6) transport 7) sieci transeuropejskie 8) energia 9) przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości wspólne problemy bezpieczeństwa w zakresie zdrowia publicznego, w odniesieniu do aspektów określonych w niniejszym Traktacie	1) ochrona i poprawa zdrowia ludzkiego 2) przemysł 3) kultura 4) turystyka 5) edukacja, kształcenie zawodowe, młodzież i sport 6) ochrona ludności 7) współpraca administracyjna

Źródło: opracowanie własne.

Samo doprecyzowanie zakresu nie powoduje istotnego przekazania kompetencji. Jednak ta reforma jest bardzo ważna i konieczna do odpowiedniego funkcjonowania UE. W przeszłości brak takich ram powodował wiele konfliktów między UE a państwami członkowskimi.

4. Dokumenty strategiczne Unii Europejskiej determinujące rozwój turystyki

4.1. Traktat lizboński

Turystyka należy do siedmiu obszarów, w stosunku do których Unia ma kompetencję do prowadzenia działań w celu wspierania, koordynowania lub uzupełniania działania państw członkowskich. Zgodnie z art. 195 Unia uzupełnia działania państw

¹³ http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/lisbon_treaty/ai0020_pl.htm.

członkowskich w sektorze turystycznym, w szczególności przez wspieranie konkurencyjności przedsiębiorstw Unii w tym sektorze. W tym celu działania Unii skierowane są na:

a) zachęcanie do tworzenia korzystnego środowiska dla rozwoju przedsiębiorstw w tym sektorze,

b) wspieranie współpracy między państwami członkowskimi, w szczególności przez wymianę dobrych praktyk.

Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą prawodawczą, ustanawiają szczególne środki w celu uzupełnienia działań podejmowanych w państwach członkowskich służących osiągnięciu celów, o których mowa w niniejszym artykule, z wyłączeniem jakiegokolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych państw członkowskich.

4.2. Strategia „Europa 2020”

Dokument *Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu* jest najnowszym, długookresowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej, który zastąpił Strategię lizbońską realizowaną od 2000 r. W opublikowanym 3 marca 2010 r. dokumencie podkreślona została potrzeba wspólnego działania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform umożliwiających stawienie czoła wyzwaniom związanym z globalizacją. Projekty i cele realizowane w ramach strategii ukazują tab. 2.

Tabela 2. Priorytety, projekty i cele strategii „Europa 2020”

Priorytet	Projekt	Cel
1	2	3
1. Rozwój inteligentny	1. Unia innowacji	Poprawa wyników systemów kształcenia oraz ułatwianie młodzieży wejścia na rynek pracy.
	2. Młodzież w drodze	Poprawa wyników systemów kształcenia oraz ułatwianie młodzieży wejścia na rynek pracy.
	3. Europejska agenda cyfrowa	Upowszechnienie szybkiego Internetu i umożliwienie gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.
2. Rozwój zrównoważony	4. Europa efektywnie korzystająca z zasobów	Uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejście na gospodarkę niskoemisyjną, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizacja transportu oraz propagowanie efektywności energetycznej.
	5. Polityka przemysłowa w erze globalizacji	Poprawa otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspieranie rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Tabela 2, cd.

1	2	3
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	6. Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia	Modernizacja rynków pracy i wzmocnienie pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, m.in. dzięki mobilności siły roboczej.
	7. Europejski program walki z ubóstwem	Zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa.

Źródło: opracowanie własne.

W ramach projektu nr 5 Komisja Europejska zobowiązuje się „zwiększyć konkurencyjność europejskiej turystyki”. Jest to jedyny zapis poświęcony problematyce turystycznej w tym dokumencie.

4.3. Strategia rozwoju turystyki

Program rozwoju turystyki jest oparty na wytycznych Traktatu lizbońskiego i strategii „Europa 2020”. W nowej strategii na rzecz rozwoju sektora turystyki w Europie przedstawiono 21 propozycji, z których wiele ma na celu przyciągnięcie do Europy większej liczby turystów. Ponadto przedstawiono sposoby rozwoju turystyki wewnętrznej (tab. 3).

Tabela 3. Filary, postulaty i działania programu rozwoju turystyki

Filar	Postulat	Działanie
1	2	3
1. Stymulowanie konkurencyjności sektora turystycznego w Europie	1. Zachęcanie do różnicowania oferty turystycznej	1. Opracowanie spójnej strategii promowania zróżnicowanej oferty turystycznej i intensywniejszego waloryzowania wspólnego europejskiego dziedzictwa, która to strategia opierać się będzie m.in. na znaku dziedzictwa europejskiego oraz innych działaniach, takich jak Europejskie Dni Dziedzictwa oraz Nagroda Unii Europejskiej związana z Dziedzictwem Kulturowym.
		2. Wspieranie integracji strategii turystycznych w zakresie dziedzictwa przyrodniczego, w kontekście którego również planowane jest wprowadzenie wspólnych znaków.
	2. Rozwijanie innowacji w sektorze turystycznym	3. Z myślą o zaangażowanych w turystykę podmiotach Komisja uruchomi platformę „TIK i Turystyka”, która będzie miała za zadanie ułatwić przystosowanie sektora turystycznego i aktywnych w nim przedsiębiorstw do rozwijającego się rynku nowych technologii informacyjnych oraz podniesienie ich konkurencyjności przy maksymalnym wykorzystaniu synergii między tymi dwoma sektorami.
		4. W ramach przygotowywania komunikatu o handlu elektronicznym na rynku wewnętrznym, w którym przedstawiona zostanie ocena wdrożenia dyrektywy o handlu elektronicznym, Komisja przeanalizuje możliwości lepszego uwzględnienia sektora turystycznego w tym zakresie.

1	2	3
	3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych	5. Aby zachęcać pracowników sektora turystycznego do szkoleń, Komisja będzie się starała informować o możliwościach, jakie oferują różne programy UE, takie jak Leonardo czy program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji i jego części: „Erasmus dla młodych przedsiębiorców” oraz „E-umiejętności na rzecz innowacji.
	4. Działania na rzecz przedłużenia sezonu turystycznego	6. Usprawnienie mechanizmu dobrowolnej wymiany turystycznej między państwami członkowskimi, umożliwiającej przede wszystkim kilku grupom docelowym, takim jak ludzie młodzi, osoby starsze, osoby o ograniczonej mobilności oraz rodziny o niskich dochodach podróżowanie przede wszystkim poza sezonem turystycznym. 7. Opracowanie mechanizmu dobrowolnej internetowej wymiany informacji, który usprawni koordynowanie terminów wakacji szkolnych pomiędzy państwami członkowskimi, z uwzględnieniem tradycji kulturowych państw członkowskich.
	5. Rozbudowanie bazy wiedzy społeczno-gospodarczej na temat turystyki	8. W ramach swojego corocznego komunikatu pt. „Tablica wyników dla rynków konsumenckich” Komisja obserwować będzie rynek, mierząc zadowolenie europejskich konsumentów z różnorodnych usług turystycznych (transport, wynajem, zakwaterowanie, podróże, wakacje i wycieczki). 9. W perspektywie krótkoterminowej Komisja opracuje projekt pilotażowy na rzecz tworzenia sieci ośrodków badawczych, uniwersytetów, publicznych i prywatnych instytucji monitorujących, władz regionalnych i krajowych oraz krajowych biur turystycznych. 10. W perspektywie średnioterminowej i w oparciu o wyniki projektu pilotażowego Komisja propagować będzie uruchomienie „Wirtualnego obserwatorium turystyki”, którego zadaniem będzie wspieranie i koordynowanie w ramach sieci działalności badawczej poszczególnych krajowych ośrodków badawczych i dostarczanie na poziomie europejskim danych o charakterze społeczno-gospodarczym na temat turystyki.
2. Wspieranie rozwoju zrównoważonej i odpowiedzialnej turystyki wysokiej jakości	–	11. Opracowanie, w oparciu o sieci NECStouR i EDEN, zestawu wskaźników dla zrównoważonego zarządzania kierunkami turystycznymi. Na podstawie takiego zestawu wskaźników Komisja opracuje oznakowanie służące promowaniu kierunków turystycznych. 12. Organizowanie kampanii uświadamiających dla europejskich turystów, które obejmą kwestie wyboru kierunków turystycznych, środków transportu, ich związku z miejscową ludnością w odwiedzanych regionach oraz walkę z wykorzystywaniem dzieci i kobiet. 13. Utworzenie europejskiego oznakowania „Turystyka wysokiej jakości”, na podstawie dotychczasowych doświadczeń państw członkowskich. Jego celem będzie zwiększenie bezpieczeństwa i zaufania konsumentów do oferty turystycznej oraz nagradzanie tych przedsiębiorców, którzy w trosce o wysoką jakość usług i zadowolenie klientów podejmują daleko idące środki. 14. Pomaganie europejskiemu sektorowi turystycznemu w identyfikowaniu zagrożeń związanych ze zmianą klimatu, co pozwoli uniknąć niefortunnych inwestycji i zbadać nowe możliwości rozwijania alternatywnej oferty turystycznej. 15. Zaproponowanie karty zrównoważonej i odpowiedzialnej turystyki oraz utworzenie europejskiej nagrody dla przedsiębiorstw i obiektów turystycznych, które najlepiej wypełniać będą zawarte w tej karcie założenia. 16. Zaproponowanie strategii dla zrównoważonej turystyki przybrzeżnej i morskiej

Tabela 3, cd.

1	2	3
		17. Nawiązanie lub zacieśnienie współpracy między Unią Europejską i największymi gospodarkami wschodzącymi (Chiny, Rosja, Indie, Brazylia) oraz krajami regionu Morza Śródziemnego na rzecz propagowania modeli rozwoju zrównoważonej i odpowiedzialnej turystyki oraz wymiany najlepszych praktyk.
3. Konsolidacja wizerunku i widoczności Europy jako zbioru kierunków turystycznych wysokiej jakości i opartych na zasadach zrównoważonego rozwoju	–	18. Utworzenie, we współpracy z państwami członkowskimi, prawdziwej europejskiej marki, która wspomogłoby działania promocyjne na poziomie krajowym i regionalnym oraz umożliwi europejskim kierunkom turystycznym wyróżnienie się spośród innych atrakcyjnych dla turystów miejsc na świecie. 19. Promocja portalu visiteurope.com w celu podniesienia atrakcyjności Europy jako zbioru zrównoważonych kierunków turystycznych wysokiej jakości, zwłaszcza w stosunku do wschodzących gospodarek. 20. Wspieranie wspólnych działań promocyjnych podczas dużych imprez międzynarodowych lub podczas zakrojonych na szeroką skalę targów i salonów turystycznych. 21. Zwiększanie aktywności Unii Europejskiej na arenie międzynarodowej, zwłaszcza w odniesieniu do Światowej Organizacji Turystyki, OECD, T20 oraz Euro-Med.
4. Pełne wykorzystanie potencjału różnych obszarów polityki i instrumentów finansowych UE na rzecz rozwoju turystyki	–	–

Źródło: opracowanie własne.

Należy podkreślić, że Unia zwiększy swoją aktywność na arenie międzynarodowej oraz zaktywizuje współpracę z państwami wschodzących gospodarek (Chinami, Rosją, Indiami i Brazylią). W ramach działań zachęcających do różnicowania oferty turystycznej powstaną nowe znaki europejskiego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Ponadto utworzone zostanie oznakowanie służące promocji destynacji europejskich. Powstanie europejska marka turystyczna.

Nastąpi rozwój innowacji w sektorze turystyki, podnoszone będą kwalifikacje zawodowe. Podjęte zostaną działania na rzecz przedłużenia sezonu turystycznego ze szczególnym uwzględnieniem turystyki młodzieży i seniorów. Warto zauważyć, że powstaną nowe nagrody dla przedsiębiorców dbających o jakość usług i zadowolenie konsumentów.

5. Podsumowanie

Nowy model polityki turystycznej wskazuje dwa ośrodki decyzyjne państwa oraz Unii Europejskiej. Unia Europejska przez wiele lat w ograniczonym stopniu wpływała na politykę turystyczną państwa. Momentem przełomowym stało się wejście w

życie Traktatu lizbońskiego, który doprecyzował kompetencje Unii Europejskiej. Ważny zapis doprecyzowujący kierunek tej polityki znalazł się z strategii „Europa 2020”. Z kolei strategia rozwoju turystyki w istotny sposób powiązana jest z polityką społeczną Unii Europejskiej, przyczyniając się do rozwoju inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Literatura

- Chmaj M., Sokół W. (red.), *Mała encyklopedia wiedzy politycznej*, Wydawnictwo A. Marszałek, Toruń 1998.
- Chmaj M., Żmigrodzki M., *Wprowadzenie do teorii polityki*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 1998.
- Gaworecki W.W., *Turystyka*, PWE, Warszawa 1997.
- Klamut M. (red.), *Polityka ekonomiczna. Współczesne wyzwania*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- Kotler P., Jatusripitak S., Maesincee S., *Marketing narodów. Strategiczne podejście do budowania bogactwa narodowego*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1999.
- Krauz-Morez B., Szostak W., *Teoria polityki, Podstawy metodologiczne politologii empirycznej*, Wydawnictwo UJ, Kraków 1993.
- Pender L., Sharpley R., *Zarządzanie turystyką*, PWE, Warszawa 2008.
- Wodejko S., *Polityka turystyczna a grupy interesu*, [w:] S. Wodejko (red.), *Gospodarka turystyczna a grupy interesu*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2006.

Źródła internetowe

http://europa.eu/lisbon_treaty/take/index_pl.htm.

http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/lisbon_treaty/ai0020_pl.htm.

STATE TOURISM POLICY IN THE CONTEXT OF THE STRATEGIC PRIORITIES OF THE EUROPEAN UNION

Summary: The Treaty of Lisbon and strategic EU documents significantly determine the tourism policy of both the Union and the Member States. Tourism becomes one of the areas supported, coordinated or supplemented by the EU decision-making centers. Under the Treaty of Lisbon EU activities focus on encouraging the creation of a favorable environment for business development in the tourism sector and promotion of cooperation among the Member States, in particular through the sharing of good practice. The list of specific initiatives in the area of tourism is indicated in the document “Europe, the world’s No 1 tourist destination – a new political framework for tourism in Europe”

Keywords: policy, tourism, Europe, state, destination.